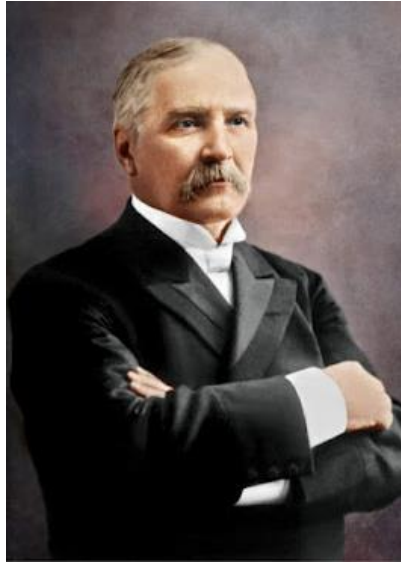


Відділ культури, національностей та релігій  
Славутицької міської ради  
Славутицька міська централізована  
бібліотечна система



***Творець краси, володар  
чистих насолод мелодій***

До 180-річчя від дня народження  
**Миколи Лисенка**

*Бібліографічний показчик*

Відділ культури, національностей та релігій  
Славутицької міської ради  
Славутицька міська централізована  
бібліотечна система

***Творець краси, володар  
чистих насолод мелодій***

До 180-річчя від дня народження

**Миколи Лисенка**

*Бібліографічний покажчик*

Славутич 2022

Даний бібліографічний покажчик підготовлено відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене 180-річчю від дня народження Миколи Лисенка – українського композитора, диригента, піаніста, збирача пісенного фольклору, талановитого педагога, громадського діяча.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценарії, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі: Панова Л.І., Соловйова Л.О.,  
Янченко О.О.

Комп'ютерний набір: Соловйова Л.О.

Відповідальний  
за випуск: Портная Н.В.

*«...цього прекрасного композитора,  
який полонить красою своєї музики,  
ми можемо сміливо назвати сонцем  
української музики»  
К. Станіславський.*

## **«Батько української музики»**

Його ім'я – ціла епоха в історії української культури. Микола Віталійович Лисенко – засновник національної музично-творчої школи, основоположник української класичної музики, національної композиторської школи та українського професійного театру, його ще називають автором національної музичної мови. За 70 років життя Микола Лисенко написав 11 опер, створив музичне оформлення для 10 постановок, одним із перших інтерпретував «Кобзаря» Тараса Шевченка, робив обробки народних пісень, автор понад 100 вокальних творів, сонат, рапсодій, сюїт, полонезів, ноктюрнів. Як один з кращих піаністів-віртуозів свого часу, створив більше 50 фортепіанних творів.

Микола Лисенко є автором музики 2 творів, без яких неможливо собі уявити українську націю. Знаменитим творінням композитора є музика до вірша Олександра Кониського «Молитва за Україну», більше відомого як духовний гімн України «Боже, Великий, Єдиний нам Україну храни...». У 1992 році цей твір офіційно отримав статус гімну української православної церкви Київського патріархату. З кінця ХХ століття пісня сприймається як духовний гімн незалежної України. Також композитор створив музику, на яку покладені слова найвідомішого твору Івана Франка «Вічний революціонер». Ці твори виконував хор Кирила Стеценка під час Свята Злуки 22 січня 1919 року.

Іван Франко з нагоди 35-річного ювілею творчої діяльності Миколи Віталійовича Лисенка писав: «Ваше ім'я зв'язане нерозривно з відродженням української пісні, української музики. Ви, як ніхто перед Вами або обік Вас, вникнули глибоко в ту душу нашого народного генія, окрилили нашу народну пісню своїм талантом і рознесли її славу широко по Слов'янщині. Та не досить того: Ви сотворили нашу національну музику, і ім'я Ваше, осяяне всіма чарами рідних мелодій, стоятиме повік високо в ряді творців, у ряді тих, що підносять душу своїх сучасників понад буденність, в ряді тих майстрів живих типів, що вміють однаково зрозуміло говорити до своїх людей і всіх поколінь».

Микола Віталійович Лисенко народився 22 березня 1842 року в мальовничому селі Гриньки Полтавської губернії, в родині дворянина Віталія Романовича Лисенка, полковника Орденського кірасирського полку. Мати, Ольга Єремівна, походила з полтавського поміщицького роду Луценків та з козацького роду Булюбашів.

Микола Лисенко – виходець із старовинного козацько-старшинського роду. Предок його відомий історії, як соратник Максима Кривоноса – Вовгура Лис. Про предка композитора розповідали, що він з невеликим загоном козаків міг протистояти набігу турецької орди, володів силою вовка і хитрістю лисиці.

Домашнім навчанням Миколи займалися мати та однополчанин батька, відомий російський поет Афанасій Фет. Коли Миколі виповнилося 5 років, мати виявила у сина схильність до музики. Для розвитку таланту була запрошена вчителька музики. І вже у 9 років до дня народження маленького Миколи батько видав у друкованому вигляді його перший композиторський твір – стилізовану польку. Поступово юний Лисенко стає відомим піаністом. Його часто запрошують на бали і звані вечори, на яких він виконує танцювальні композиції та імпровізує з українськими мелодіями.

З раннього дитинства Микола захоплювався поезією Тараса Шевченка та українськими народними піснями, любов до яких йому прищепили двоюрідні дід і бабуся – Микола і Марія Булюбаші.

Спочатку Лисенко навчався в пансіоні Вейля, а потім Гедуена. Далі вступає в 1855 до 2-ї Харківської гімназії, яку закінчує зі срібною медаллю.

Потім було навчання на природничо-науковому факультеті Харківського університету. Через рік батьки поїхали жити до Києва і Микола перейшов до Київського університету, на фізико-математичний факультет. Його він закінчив з відзнакою, а 1865 р. захистив дисертацію, ставши кандидатом природничих наук. Йому пророкували блискучу кар'єру вченого, пропонували залишитися викладати, але Лисенко обрав собі інший шлях, пов'язавши своє життя з музикою.

Ще навчаючись у Київському університеті, він прагнув придбати якомога більше знань з музики. Тому ретельно вивчав опери таких відомих композиторів, як Глінка, Вагнер і т.д. Саме в цей час Лисенко почав збирати українські народні пісні. Так, наприклад, він записав весільний обряд (з текстом і музикою) у Переяславському повіті. Серед

українського студентства університету панувала атмосфера патріотизму, і це сприяло формуванню Лисенка як громадського діяча. Він належав до «Київської Громади», працював у кількох гуртках, пов'язаних з етнографічною діяльністю, викладав у недільних школах. Одночасно Микола Лисенко організував студентський хор, якими керував, і виступав разом з ним на публіці.

З 1865 по 1867 рік, одразу після закінчення Київського університету, Лисенко працював у Таращі на Київщині, на посаді мирового посередника. Там же служив і батько Миколи Лисенка, Віталій Романович. У цей період Лисенки активно збирали фольклор і опублікували розвідку «Про історичні вподобання у смаках і модах народного одягу у Сквирському та Таращанському повітах».

У вересні 1867 року Микола Лисенко вступає до Лейпцизької консерваторії, що вважалася однією з кращих в Європі. Навчаючись в консерваторії, він зрозумів, що важливіше створювати, збирати і розвивати українську народну музику, ніж копіювати закордонних класиків. Незважаючи на зайнятість, він був активним пропагандистом українства в Європі. 28 грудня 1867 року у Празі відбувся надзвичайно успішний його концерт, де він виконав багато українських пісень у власних фортепіанних аранжуваннях.

Влітку 1868 року Микола Віталійович одружився з Ольгою О'коннор, яка припадала йому троюрідною племінницею. Однак після 12 років спільного життя вони розлучилися через відсутність дітей, не оформляючи офіційно розлучення,

Перший твір Микола Лисенко написав в 1868 р., коли навчався в Лейпцизькій консерваторії. В цей період він написав декілька інструментальних творів, зокрема 1-у частину симфонії та симфонічну увертюру «Ой запив козак, запив», струнний квартет та тріо, а також видав свою першу збірку українських народних пісень для голосу й фортепіано. Ця робота мала величезну науково-етнографічну цінність. Тоді ж Лисенко написав і свої перші твори на слова Тараса Шевченка: «Заповіт», «Ой одна я, одна», «Туман, туман долиною», написаних до річниці смерті Шевченка. Далі був цілий цикл під назвою «Музика до Кобзаря». До нього увійшло понад 80 окремих творів. Жанри їх були різними. Всі твори видавалися 7-ма серіями. Остання вийшла в 1901. Мистецтвознавці стверджують, що деякі твори з «Музики до Кобзаря» Лисенка через короткий час після створення, отримували вічне життя, ставши народними піснями.

Закінчивши з успіхом у 1869 році навчання в Лейпцігській консерваторії, Микола Віталійович повернувся в Київ. Після навчання в консерваторії його називали піаністом-віртуозом. 1 лютого 1870 р. в залі Дворянського зібрання (сьогодні зала Київської філармонії) він дає великий концерт. Перший концерт мав гучний успіх, тож Лисенко вирішив продовжувати цю справу. Квитки на Лисенкові концерти розкуповувались заздалегідь, а слухачі приїжджали навіть із провінції. Побачивши зацікавленість публіки, Лисенко вже з кінця 1870-х років виступає не лише у Києві, а й у Полтаві, Чернігові, Катеринославі тощо.

1874-1875 Лисенко вдосконалював свою музичну майстерність у Петербурзі в М. Римського-Корсакова. У 1872 він написав оперу «Різдвяна ніч» і оперету «Чорноморці». Згодом вони стали основою національного українського мистецтва, назавжди увійшовши в театральний репертуар. Лисенко разом зі своїм троюрідним братом Михайлом Старицьким, добиваються дозволу на публічні постановки п'єс українською мовою. В грудні 1872 року в Києві відбулася перша вистава українського музичного театру – з оперетою «Чорноморці» Миколи Лисенка. Постановник оперети – Михайло Старицький. Він же – автор лібрето. Оперу «Різдвяна ніч» вперше було виконано театральним колективом 24 січня 1874 року на сцені Київського міського театру. Саме цей день вписаний в історію українського мистецтва як дата народження оперного театру в Україні.

1874 Лисенко видав першу музикознавчу розвідку про український фольклор «Характеристика музыкальных особенностей малорусских дум и песен, исполняемых кобзарем Остапом Вересаем». Згодом були видані ще: запис дум і пісень кобзаря О. Вересая, «Про торбан і музику пісень Відорта» (1892), «Народні музичні інструменти на Вкраїні» (1894).

У 1878 році Микола Лисенко займає посаду викладача фортепіано в інституті шляхетних дівчат. Тоді ж стають зміни і в особистому житті композитора. У тому ж році він вступає у цивільний шлюб з Ольгою Липською, яка була піаністкою і його ученицею. Від цього шлюбу Лисенко мав п'ятеро дітей. Ольга Липська померла в 1900 році після народження дитини. Цікаво, що 11 творів композитор присвятив дружині, один із них – «Коли розлучаються двоє», і жодного твору матері своїх дітей.

У 1890 р. композитор навчав молодь в музичних школах Тутковського і Блуменфельда. В 1903 році під час святкування 35-річчя творчої діяльності, зібрані друзями кошти для придбання власного житла, Лисенко витратив на відкриття своєї школи (1904). В ній навчалися переважно діти бідняків та людей середнього достатку. Школа стала першим закладом, що надавала вищу освіту на рівні консерваторії. Крім безпосередньо музичної освіти, у цьому навчальному закладі працювали відділення української та російської драми. Також в цій школі працював перший на всій території Російської імперії клас гри на народному інструменті. У навчальному закладі Лисенка педагоги викладали основи гри на бандурі (перший випуск учнів, незважаючи на труднощі в організації, відбувся у 1911 році). Школа, відкрита композитором, потім виросла в Музично-драматургічний інститут, якому присвоєно ім'я Миколи Лисенка. Багато його випускників стали видатними діячами українського мистецтва та авторами головних досягнень української культури ХХ століття. «Виростуть, зміцніють крила у наших орлят. Навчимо їх літати, і понесуть вони людям пісню і могутнє слово, що будять думку, зогрівають серце. Хіба для цього не варто кинути все інше і цілком віддатись школі?» – говорив Лисенко своєму другу, відомому співаку Олександрю Мішузі.

У 1880 році Лисенко розпочинає роботу над своїм найвизначнішим твором, вершиною української класичної музики – епохальною оперою «Тарас Бульба» за однойменною повістю Миколи Гоголя, на лібрето Михайла Старицького, яку завершить лише через 35 років. На жаль, ні Лисенку, ні Старицькому не довелося за життя побачити свого «Тараса Бульбу» на сцені, хоча Чайковський пропонував задіяти свої зв'язки і домогтися постановці твору на московській сцені. Михайло Старицький припускав потім, що причиною відмови було те, що композитор не хотів представляти своє дітище публіці на нерідній мові. Тільки в 1924 році в Харкові вперше поставили оперу, а в Києві в 1937. Завдяки митрополиту Андрею Шептицькому партитуру вдалося зберегти в Україні, зараз вона зберігається в нотному відділі Львівської публічної бібліотеки.

Серед авторських досягнень Миколи Лисенка є створення нового жанру дитячої опери. З 1888 по 1893 роки він написав три дитячі опери за мотивами народних казок на лібрето Дніпрової-Чайки: «Коза-Дереза», «Пан Коцький», «Зима і Весна, або Снігова Королева».



Все своє життя Микола займався не тільки творчістю, а й громадською діяльністю. Він – один із організаторів селянської недільної школи. Займався підготовкою «Словника української мови» Бориса Грінченка. Брав участь в перепису київського населення. Працював в Південно-Західному відділенні Російського географічного товариства. У 1906 році він створив «Об'єднаний комітет зі спорудження пам'ятника Тарасу Шевченку», на адресу якого надходили благодійні пожертвування з Австралії, Канади, США та європейських країн. У 1911 Микола Віталійович був головою комітету, який сприяв встановленню монумента Т. Шевченку. В останні роки свого життя композитор очолював першу легальну українську організацію «Український клуб». Останньою громадською акцією в діяльності Лисенка було святкування 50-ї річниці смерті Тараса Шевченка.

Внаслідок утисків з боку царського режиму заходи вимушено були перенесені з Києва до Москви. У результаті в поліції з'явилася справа про закриття Українського клубу і «притягнення ради старійшин на чолі з учителем музики Миколою Лисенком до відповідальності за антиурядову діяльність». Влада вирішила розправитися, як вона вважала, з непокірним націоналістом. Через 4 дні після порушення кримінальної справи композитор раптово помирає від серцевого нападу.

Микола Віталійович Лисенко помер раптово 6 листопада 1912 року. Вранці 24 жовтня (6 листопада) він зібрався йти до Музично-драматичної школи – і тут стався серцевий напад. За півгодини маестро не стало.

До Києва на похорон маестро приїхало від 30 до 100 000 людей. Нинішній бульвар Шевченка був повністю забитий людьми, навіть на дахах і на деревах сиділи бажаючі попрощатися з українським генієм. Відспівування проходило у Володимирському соборі. Попереду траурної процесії йшов хор у складі 1200 чоловік і їх спів було чути навіть у центрі Києва. Труну до Байкового кладовища, де поховано Лисенка, пронесли на руках.

У багатьох статтях, тих сумних днів, Миколу Віталійовича називали «гетьманом української музики», «інтимною силою українського руху, його вогнем і живим зв'язком».

Його твори не забуті, вони є в репертуарі сучасних як театральних колективів, так і окремих виконавців. Суворий поцінувач

людських діянь – час – тільки помножує славу Миколи Лисенка – справжнього генія української музичної культури.

«...вага й значення Лисенка в розвитку української музичної культури, як першого справжнього багатогранного українського композитора – величезні. Ідеали, які запалювали його до творчої праці, подати українську музику в якнайкращому вигляді й вибороти для неї якнайбільші права – були високі, й він намагався, в межах своїх обдарувань і можливостей, здійснити їх з найбільшою любов'ю і чесністю» – український композитор, піаніст і диригент Антін Рудницький.

### **Увічнення пам'яті Миколи Лисенка**

14 вересня 1913 року в Полтаві видана повна біографія композитора;

ім'я Миколи Лисенка носять відомі в Україні заклади мистецтва та освітньої галузі – Національна музична академія у Львові, Академічний оперний театр в Харкові, колонний зал Національної філармонії, спеціалізована музична школа в Києві, Державне музичне училище у Полтаві;

на честь Лисенка названо провідний український камерний колектив – струнний квартет, вулиці у Києві та Львові;

29 грудня 1965 пам'ятник композитору відкрито біля Національної опери України на Театральній площі, у селі Гриньки;

у 1986 році історико-біографічний фільм «І в звуках пам'ять відгукнеться...», присвячений сторінкам з життя композитора, знято на кіностудії Олександра Довженка;

у 1992 році на честь 150-річчя з дня народження Лисенка «Укрпошта» випустила марку і конверт з його зображенням;

у 2002 році Національний банк України випустив ювілейну монету номіналом в 2 гривні на честь Лисенка. На реверсі зображено портрет композитора, на аверсі – фрагмент нотного тексту «Молитва за Україну»;

щорічно українським музикантам присуджується Премія імені Лисенка, періодично в українській столиці проводиться Міжнародний конкурс імені великого маестро;

за адресою Саксаганського, 95 у Києві, де композитор жив у 1898-1912 роках, створений Будинок-музей Миколи Лисенка.

## Твори М. Лисенка

Лисенко М. В. Листи / М. В. Лисенко. – К.: Музична Україна, 2003. – 680 с.: іл.

Лисенко М. В. Молодощі: Збірка танків та веснянок. Збірка народних пісень в хоровому розкладі / М. В. Лисенко. – К.: Музична Україна, 1990. – 143 с.

Лисенко М. В. Хорові твори / М. В. Лисенко // Співає думка / упоряд. Євген Савчук. – К.: Музична Україна, 2003. – С. 5-25. – (Б-ка Шевченківського комітету).

Лисенко М. Пливе човен. Коли розлучаються двоє [Ноти] / Микола Лисенко // Українські старовинні ліричні дуети. – Вип. 1. – К.: Музична Україна, 1993. – С. 8-17.

## Про життя і творчість

Будовой А. Ноты печали: Три несчастливые любви «отца украинской музыки»: Николай Лысенко / А. Будовой // Неделя – 2019. – 3-9 апреля. – С. 18.

Витвицький В. Лисенко Микола / В. Витвицький // Енциклопедія українознавства. – Т. 4. – К.: Глобус, 1996. – С. 1295-1296.

Гурбанська А. «Як він любив її...»: Вечір українського романсу (М. Лисенко) / Антоніна Гурбанська // Дивослово .– 2003. – № 1. – С. 75-76.

Гусева С. Струни Лисенка живі / С. Гусева // Укр. мова і літ-ра в школі. – 1993. – № 5-6. – С. 36-38.

Дзюба І. М. Місце Миколи Лисенка в українській культурі / І. М. Дзюба // З криниці літ: У 3-х томах. Т. 2. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 693-703.

Дорош Є. Біолог, який створив українську оперу: До 175-річчя із дня народження Миколи Лисенка / Є. Дорош // Пенсійний кур'єр. – 2017. – 17 березня. – С. 11.

Кияновська Л. О. Микола Лисенко / Л. О. Кияновська // Українська музична культура: Навч. посіб. – Львів: Тріада плюс, 2008. – С. 66-82.

Коляда І. Микола Лисенко / І. Коляда, Ю. Коляда; С. Вергун; худож.-оформлювач Д. Чмуж. – Харків: Фоліо, 2019. – 125 с. – (Знамениті українці).

Корній Л. Микола Лисенко / Лідія Корній // Історія української музикальної культури від давнини до початку ХХ століття. – К.: Муз. Україна, 2018. – С. 242-273.

Корній Л. Пізній період культурницької діяльності й творчості Миколи Лисенка / Лідія Корній // Історія української музикальної культури від давнини до початку ХХ століття. – К.: Муз. Україна, 2018. – С. 290-296.

Кудрявцев Л. Відданість синівська: До 160-річчя від дня народження Миколи Лисенка / Л. Кудрявцев // Жінка. – 2002. – № 3. – С. 3.

Лисенко Микола Віталійович // Музика: для дітей середшкільного віку / авт.-упоряд. М. О. Володарська, Є. С. Каневський. – Харків: Фоліо, 2005. – С. 275-278. – (Дитяча енциклопедія).

Лисенко М. у спогадах сучасників: У 2-х т. Т. 1. – К.: Муз. Україна, 2003. – 344 с.

Лысенко Николай // 99 великих киевлян. – К.: 7+7 media, 2009. – С. 230-233.

Лысенко Николай Витальевич // Музыка. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. Г. В. Кельдыш. – М.: НИ «Большая Российская энциклопедия», 1998. – С. 313.

Лисенко О. Спогади про батька / Остап Лисенко; літ. виклад Б. Хандроса; передм. М. Рильського. – 5-те вид. – К.: Музична Україна, 1991. – 368 с.

М. Лисенко у спогадах сучасників: У 2-х т. Т. 1. – К.: Музична Україна, 2003. – 344 с.

Маценко Г. «Ця музика викликала велике одушевлення»: Микола Лисенко / Г. Маценко // Дзвін. – 2020. – № 10. – С. 145-146.

Мельничук Г. Класик української музики: Микола Лисенко / Г. Мельничук // 1000 незабутніх імен України. – К.: Школа, 2005. – С. 188-191. – (Сер. «1000»).

Полевіна О. Розповіді про музикантів. Лисенко. Елегія / О. Полевіна // Дзвін. – 2020. – № 6. – С. 116-119.

П'ятницька І. Невідомий твір М. Лисенка / І. П'ятницька // Музика. – 1996. – № 6. – С. 19.

Ревуцький Д. Микола Лисенко. Повернення першоджерел / Д. Ревуцький; вступ. ст., упоряд. текстів, іл. матеріалу, імен. покажч. В. Кузик. – К.: Муз. Україна, 2003. – 320 с.: іл., нот.

Рибак О. Лисенко Микола Віталійович / О. Рибак // Довідник з історії України (А-Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К.: Генеза, 2001. – С. 410.

Семака Л. Микола Лисенко / Л. Семака // 100 найвідоміших українців. – М.: Вече, К.: Орфей, 2002. – С. 276-283. – (100 найвідоміших).

Скляренко В. М. Лисенко Микола Віталійович / В. М. Скляренко, Т. М. Харченко, О. Ю. Очкурова, І. А. Рудичева // 100 знаменитих людей України; пер. з рос. Т. В. Ковальнової. – Харків: Фоліо, 2005. – С. 263-268. – (100 знаменитих).

Скорульська Р. М. Подвижник людського духу: До 170-річчя від дня народження та 100-річчя з дня смерті М. В. Лисенка

/ Р. М. Скорульська // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2012. – № 1. – С. 122-134.

Степанська О. Римський-Корсаков і Лисенко: Історія творчих стосунків / О. Степанська // Музика. – 1997. – № 3. – С. 23.

Титан української музики: М. В. Лисенко // Український історичний календар – 96. – Вип. 2 / За редакцією П. П. Толочка. – К., 1995. – С. 89-90.

### Інтернет-ресурси

Лисенко Микола Віталійович [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE\\_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0\\_%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87). – Назва з екрану. – Дата останньої правки 23.01.2022. – (Дата звернення 10.03.2022).

Микола Лисенко: засновник української національної музики [Електронний ресурс]. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.hroniky.com/news/view/15053-mykola-lysenko-zasnovnyk-ukrainskoi-natsionaltoi-muzyky>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Лисенко Микола Віталійович (До 170-ї річниці від народження українського композитора) [Електронний ресурс] // Державний архів Чернівецької області. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://cv.archives.gov.ua/lisenko.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Лисенко Микола – біографія (коротко) [Електронний ресурс] // Dovidka.biz.ua: Довідник цікавих фактів та корисних знань.. – Електр. дані. – Режим доступу:

<https://dovidka.biz.ua/mikola-lisenko-korotka-biografiya/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Лисенко Микола [Електронний ресурс] // . – Електр. дані. – Режим доступу: <http://heroes.profi-forex.org/ua/lisenko-mikola-vitalijovich>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Шаповал К. «Я собі не давав падати»: 180-та річниця з дня народження композитора Миколи Лисенка [Електронний ресурс] / Катерина Шаповал // Суспільне. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://suspilne.media/115455-a-sobi-ne-davav-padati-180-ta-ricnica-z-narodzenna-kompozitora-iz-poltavsini-mikoli-lisenka/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Лисенко Микола – творча спадщина [Електронний ресурс]. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/mykolajalysenko/tvor>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Сидорак М. Лисенко Микола [Електронний ресурс] / Марія Сидорак // Art for Life. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://arts4life.net/tpost/luvzrylax1-mikola-lisenko>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Черкаська Г. Лисенко Микола [Електронний ресурс] / Ганна Черкаська // Блог учителя української мови та літератури Гетало Світлани Володимирівни. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://getalosveta.blogspot.com/2021/03/1842.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Лисенко Микола [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: [https://www.youtube.com/watch?v=kkNII\\_PtsM0](https://www.youtube.com/watch?v=kkNII_PtsM0). – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

Лисенко Микола – український композитор, музикант і піаніст [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=QVpmbYCoAS4>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).

5 відомих музичних композицій Миколи Лисенка [Електронний ресурс] // Кавун.sity. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://kavun.city/articles/134844/5-tvoriv-mikoli-lisenka-yaki-vi-znaete-ale-mozhe-ne-znali-scho-ce-jogo-do-dnya-narodzhennya-klasika>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.03.2022).



## Зміст

Біографія М. Лисенка.....	3
Твори.....	10
Про життя і творчість.....	10
Інтернет-ресурси.....	13